

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Gnoti Seautón, Sive Arnoldi Geulincs Ethica

Geulincx, Arnold

Lugd. Batav., MDCLXXV

De III. Obligatione, §. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48728)

Seneca obstrepit, & quia facile est exire ex hac vita, integrum vult esse exire, præsertim si calamitas urgeat ad exeundum. Hæc N. 5.

Sed imprimis non est facile, ast impossibile nobis. Et etiamsi vulgari quodam modo loquendi facile esse demus, non ideo faciendum esse probatum est: cum multa facilia sint, nequaquam tamen facienda. Per occasionem demonstratur simplicitas humanæ mentis, & nullas in nobis reperiri partes: utpote qui clarissime nobis conscii sumus, omnia quæ nobis conveniunt, ad unum aliquod idemque referri; idem autem, qua idem, simplex est. Hæc N. 6.

§. 6. Tertia Obligatio.

Tertia Obligatio mea proximè dimanat ex secunda: illa verò Obligatio hæc injun-

Ex secundâ. Prima enim Obligatio quodammodo sterilis est, nec alias progignit Obligationes; saltem non tales, quæ pertineant ad humanam conditionem: humana enim conditio, hoc ipso, quo primæ Obligationi satisfactum est, expirat: Jubet enim prima Obligatio Deo vocanti parere, & cum è vivis nos evocat redire: hoc cum fecerimus, homines esse eo ipso desierimus: quicquid tunc nobis Obligationis imponetur (nam extra Obligationes nunquam ibimus, ut qui essentialiter servi Dei & subditi sumus: ut demonstratur hoc tractatu Sect. 2. §. 12. Num.

injungit: ² Corpus meum reficere, edere,
re,

Num. 3.) Subeundum erit æquo animo; sed id tum videbimus: jam parum, quæ qualesque Obligationes illæ futuræ sint, per rationem naturalem assequimur.

² *Corpus meum reficere.*] Continuo enim diffluit: Et si non reficis, deficit, & hoc ipso contra secundam Obligationem peccas, quæ jubet hic manere: Et hæc quidem tertia Obligatio nihil videtur habere difficultatis cum sanis atque vegetis adhibetur: habet enim conjunctam delectationem, quæ in reflectione corporis, cum fames, sitis, somniculositas & similia ejusdem generis, edendo, bibendo, dormiendo pelluntur, sentiri solet: unde plus justo solent homines iis, quæ hac Obligatione præcipiuntur, vacare. *Solentque cum nomine Obligationis.* (Putant nempe Obligationem esse propter opus in Obligatione præscriptum; ita ut perinde sit, quoquo modo opus illud comparatur: cum igitur, quod Obligatione edendi, bibendi, animum recreandi &c. continetur opus, satis præstandum intelligant, etiamsi omnis Obligatio abesset (naturali enim cupiditate huc satis impelluntur) abesse non potest, quin videant hanc Obligationem, ut serò venientem & frustraneam. Lapsique omnes fere sunt in hoc præjudicium, quod Obligationem similem esse putent cupiditatibus suis (& referunt Obligationem plerumque ad cupiditatem ejus, qui nobis imposuit Obligationem, id est, Dei) cupiditatibus autem satisfactum est, quoquo modo comparatum, sit id, ad quod comparandum illæ instigabant: ut si sitienti potus suppeditatus sit, & avaro opes &c. quomodo id factum sit, jure an injuriâ, nihil pertinet ad ipsam sitim vel avaritiam: sunt quidem sitibundi & avari, qui non magno scelere aut sitim, aut avaritiam suam expleri velint; sed hoc ad alias eorum

re, bibere, dormire: ³ & hæc omnia mo-
dera-

eorum cupiditates pertinet, ipsius sitis aut avaritia, non interest, quæ tantum porum aut opes spectat. Sic ergo etiam homines de Obligatione (cum præsertim eam ad Dei cupiditatem perversissimè referunt) cogitare cæperunt satis esse si opus fiat: proinde si aliunde faciendum sit, frustra esse Obligationem, quæ jubet facere: Pessimè; Deus enim & ratio non indigent operibus nostris: imo nec ullum opus nobis proprie injungunt, opus enim ipsum sicut extra potestatem nostram est, sic etiam extra Obligationem, opus spectat ad eventum, qui nunquam sub præcepto est. Est igitur Deus solo animo nostro & proposito contentus. Sed & hoc etiam petit, hoc præcipit ita, ut minime satis sit, si opus ipsum fiat, ad quod Obligatio digitum intendere videbarur, si non fiat proposito obediendi Divinæ legi. Nihil ergo est in opere: potest hoc abesse, cum tu equidem bonus es (cum scilicet propositum tuum faciendi, quod Obligatione aliquâ continebatur, frustratur eventu) & potest adesse cum tu equidem malus es (cum scilicet opus præstas, sine proposito legem Divinam exequendi.) Jubent ergo hæc Obligationes non simpliciter opus illud præstari, sed etiam habere propositum illud præstandi, quia Deus jussit.) Solentque cum nomine Obligationis proponitur, in risum effundi: sentiunt nempe satis se, & plus quam satis saginæ sui corporis intentos & deditos esse; sed nempe sciant illi, cum ita vacant rei, quæ hac Obligatione præscribitur, se ipsi Obligationi non vacare; Et exequi quidem, quod Deus mandat, mandatum vero ipsum negligere: non enim vi mandati trahuntur, sed cupiditate suâ ad faciendum id, quod mandato continetur.

³ *Hæc omnia moderari.*] Moderationem illam præscribunt Medici, ubi diæta tractant. Hippocrates sum

derari : famem, sitim, somnum præstolari,
non accersire, non luxu ante-capere ; ubi
occuparunt, iis quæ in promptu sunt, pro-
fligare : Nam hæc ipsa, quæ ad producen-
dum vitæ filum à Natura destinata sunt,
id cito, si intempestiva aut immoderata
fuerint, abrumpunt : & merito dictum est,
Plures occidit gula, quam gladius. Huc
etiam spectat Obligatio cavendi mihi à
manifestis vitæ periculis, & remedia ad-
hibendi, ac aliorum etiam opem implo-
randi, + mendicandi, si fortè in aquam,
in latrones, in morbum, in egestatem, &
id

cum reliquiis famis à mensâ surgendum esse præci-
pit ; sic & cum reliquiis sitis desinendum est bibere,
& cum reliquiis somniculositatis desinendum est,
dormire, seu surgendum è lecto : facile enim postea
sentimus opus nobis non fuisse longiore cibatione,
potatione aut somno : ut qui deinceps post parvam
temporis moram interjectam, non esuriamus amplius,
nec sitiamus, nec in somnum propensi simus. Quam-
diu enim non tantum sunt reliquiæ famis, sitis, som-
niculositatis, sed adhuc bona pars istarum rerum, re-
stat ; tamdiu edendum, bibendum & dormiendum est.

4 *Mendicandi.*] Multi hic errant, qui vulgo hone-
sti & probi audiunt : nam ad incitas redacti mendica-
re tamen nolunt : dictitantes se nimis honestos esse,
nec posse præ pudore & verecundiâ conditionem
suam manifestare iis, qui stipem aut opem aliquam
conferre possent : non est illa honestas (quicquid
prætexant) sed turpitude, quæ contra Dei mandatum
nititur, & decorem aliquem civilem præfert Divinæ
legi

id genus alia vitæ discrimina præcipitavero: Hæc enim & similia, ad quæ Obligationes illæ digitorum intendunt, si exequi præfractè nolo, me ipsum occido; quod è diametro pugnat cum secunda Obligatione.

2. ^s Huc etiam spectat Obligatio generandi: Sicut enim Deum me unum hominem hîc manere jussit, sic & genus humanum

legi jussit enim Deus vivere, adeoque & edere; quod ubi per labores & studia non licet, ostiatim etiam petendum est. Dura quidem Obligatio iis qui se fronte tantum & hominum moribus metiuntur; subeunda tamen nonnunquam iis, qui legem Dei se ipsis potiore ducunt.

s Huc etiam spectat Obligatio generandi.] Imo Obligatio generandi huc non spectat, sed spectat ad politicam: duæ enim sunt partes Ethicæ, Monarchica & Politica: in Monarchica hic versamur, & ea docet, quomodo homo abstractim etiam ab aliis hominibus consideratus gerere se debeat. Politica vero docet, quomodo homo cum aliis se gerere debeat hominibus: hujus pars quædam est Oeconomica, ad quam proprie pertinet Obligatio generandi. Interim quia Obligatio generandi summam habet analogiam cum Obligatione hac tertia (utraque enim refectio-nem aliquam spectat ac alimentationem; jam vero edere, quo hæc tertia Obligatio spectat, est se nutrire ac reficere, generare vero est humanum genus nutrire ac reficere, & sicut nutritione propriè dictâ parti, quæ defluxit aliam supponimus partem, sic generatione homini, qui morte sublatus est, alium supponimus hominem) hinc itaque aliquid de generatione non adeo male interpositum est.

mantum hîc manere iussit : & sicut edere debeo, ut ego hîc maneam, sic & aliqui generare debent, ut genus humanum hîc maneat: edere enim est se nutrire ac reficere; generare verò est speciem suam nutrire & sustentare. Sicut autem corpus nostrum, non tantùm nutrire debemus, quo perduret, sed augere etiam, quo functionibus illis, ad quas à natura destinatum est, sufficiat: ita genus humanum non tantùm instaurare generando, sed & multiplicare nobis incumbit. Ab hac autem Obligatione generandi eximuntur subindè, qui egregiè probi ac docti, alios etiam probitate morum ac doctrinâ facillè possunt ad virtutem informare: Sicut enim modicâ cibi ac potus abstinentiâ, pravi humores concoquuntur & subiguntur in corpore; tum verò vel in bonos corriguntur, vel melioribus superantibus, eo mandatur, ubi corpori molestiam & periculum creare non possunt: Sic etiam hac generis humani quasi abstinentiâ, vastum illud corpus, quod toto orbe dispersum est, in præcipuis suis membris ad Sapientiam & Virtutem excolitur: atque adeò ipsum totum quodammodo magis pulchrum, sanum & vegetum redditur: Ceteri qui tantum æris in censum non deferunt,

ferunt, qui non tantum moribus & doctrinâ valent, ad proletarios plerumque referendi: proli generandæ & educandæ vacare debent: major pars orbis adhuc incolis caret; Non tamen aut hos omnes generationi addicam, aut illos omnes generatione interdicam: Omnia verò hinc depromere, nec possum, nec debeo; Hoc confirmo, eos qui sui commodi, aut licentiæ, aut honoris, aut admirationis apud plebeculam gratiâ, cælibem vitam agunt, Dei mandato contravenire.

3. ⁶ Verum enim verò, ne offendam hîc alicubi, ne fortè labar, cautio est: Cavendum, inquam, magnopere est mihi, ne dum huic tertia Obligatione vaco, ⁷ obliviscar priorum Obligationum, in quibus hæc fundatur: ne ita superiorem hanc contignationem ornem & onerem, ut inferiores illæ fatiscant, & hac in illas illisâ, tota in se corruat & concidat compages. Et imprimis memor esse debeo (quod

⁶ *Verum enim vero.*] Cohærent hæc proxime cum N. Primo, sed quia ampla parenthesis intercedit toto N. Secundo, hinc illud *verum enim vero*, quod commodè post excursum tanquam admonitio, ut in viam revertamur, unde digressi eramus subjicitur.

⁷ *Obliviscar priorum Obligationum.*] Id est, ne ita vacem refectio[n]i corporis, ut vivam, & ideo me vivere, quia Deus jussit ut viverem; Breviter, Edam ut vivam, non vivam ut edam.

(quod ⁸ hujus ædificii fundamentum est)
me dereliquisse me , me Deo totum man-
cipasse me : Ex quo sequitur , studiosè
quidem me & sedulò hanc tertiam Obliga-
tionem exequi debere ; ⁹ sed sine sollici-
tudine , anxietate , curâ , saltem quam ipse
vel accersam vel alam : ¹⁰ nam si quæ in-
dicat

K

dicat

⁸ *Hujus ædificii fundamentum est.*] Virtutis ædifi-
cium innuitur , humilitati seu tui ipsius derelictioni
inædificatum : edens ergo non mihi edam (dereliqui
enim me) edam igitur ut vivam, nec hic tamen stabo,
ne fortè me hic iterum, quem tam feliciter perdidit, re-
periam : vivam igitur quia Deus jussit , & sic me ipse
semper præteribo , & ad Deum toto animo ac mente
contendam.

⁹ *Sine Sollicitudine.*] Hoc enim argueret me causâ
mei hanc Obligationem exequi : si enim sollicitus
sim , ut habeam unde vescar , jam non Obligatio, seu
lex Dei, quæ vesci jubet, causa est vescendi , sed dul-
cedo vitæ , aut tale quid aliud , quod ad me ipse refe-
ro : nam si Obligatio mea mihi causa vescendi foret ,
angi non deberem , cum quo vescerer , non suppete-
ret : quandoquidem nemo teneatur ad impossibile ,
quod commune adagium est : cogitare itaque debe-
rem, hanc tantum intercidere Obligationem, hujusq;
loco aliam surgere Obligationem scil. moriendi ; non
interest autem ejus , qui solâ Obligatione ducitur (&
hac solâ duci oportet, si boni erimus) huic Obligationi
vacet an illi : sicut bonus servus, qui forte lectum ster-
nere jussus est , nihil suâ referre putat , si interpellatus
aliud quid jubeatur exequi , V. G. nuncium alicu-
bi deferre : movetur bonus servus solâ heri sui vo-
luntate & jussis.

¹⁰ *Nam si quæ incidat.*] Passiones non sunt in
nostra

eidat (homo enim sum) eam, tantum
 quod mearum est partium satagens, alio-
 rumque omnium incuriosus, negligens
 potero & nullo numero habere: Scio enim
 non eo me, quo non timendum esse de-
 monstravero, impetraturum à me ne
 meam: suadere hinc aliquid possum; sæpe
 non persuadeo: *Cur autem hic anxius
 & sollicitus? Pro quo anxius & sollicitus
 sum? Pro Deo? Nugæ: Pro me? Amisi jam
 dudum me, non invenio me: 11 Pro meis*

nostra potestate (ut infra speciali tractatu de passio-
 bus demonstrabitur) itaque sollicitudo, anxietas, timor
 & similes passiones, quæ hominem concutere
 solent, dum egestas, aliaque propinqua mortis peri-
 cula imminant, spectant ad ordinem naturæ, & sunt
 extra genus moris, neque virtuti neque vitio verten-
 da; sed facere aut omittere aliquid ob illas passiones
 (hoc est eas tanquam causas accersere atque alere)
 omnino pertinet ad vitium. Cum igitur incidunt hæc
 passiones, agere debemus, quod in textu dicitur: sa-
 tagere, quod nostrarum est partium, exequi, quod
 ratio jubet, aliorum omnium incuriosi esse, illas ipsas
 passiones, quantum ad animi propositum attinet,
 nullo numero ducere, seu cavere diligenter, ne nobis
 præbeant agendi vel omitterendi causam, sed totum à
 juris atque potestatis Rationi integrum reservemus.

11 *Pro meis?*] Multi præposterè piè hic præ-
 textum capiunt suæ inobedientiæ. Ego, quidem,
 inquit, libenter morerer, ego Deo vocanti liben-
 ter parerem, de me ipso non laboro, sed quid de uxore
 meâ, quæ vidua erit? Quid de filiis, qui orphani?
 Sed hi splendide mentiuntur, cum dicunt se non la-
 borare de se: laborant enim de suis: Et suis supportant se

Multo minus : quia ubi non est Me, non est etiam Meus : Gravis annona ? Non est quod metuam : Cibus non suppetit ? aut suppetit quidem, sed corpori tabido non apponit ? In parvo est : jam enim vocare me Deus incipit : & hac Obligatione, cui haecenus vacaveram, intercidente, restat alia, cui mos gerendus est : nempe veniendum est ad appellantem me, ad vocantem me. Edi haecenus ut viverem, & vivere volui quia Deus jusserat ut hoc vellem ; jam cum edendo, cum vivendo obedire amplius ei non possum (quia sibi hoc pacto obediri à me amplius non vult) restat, ut id agam, quod nunc jubet : vocat me nunc è vivis, vocat me ad se : veniam igitur, & nihil mihi longius erit, quam ut veniam. ¹² Quomodo me accipiet, non laboro, qui de me non laboro : ¹³ An protinus in aliud corpus me refundet ?

K 2

det ?

se : itaque de se maximè laborant illi, & ut dixi, praetextus tantum hic quaritur : cur enim non laborant de vidua & pupillis alterius moribundi ? Nisi quod hic se non invenient, quem alibi invenerant & amabant.

¹² Quomodo me accipiet non laboro.] Hic taxatur secundus praetextus illorum praeposterè piorum, seu sollicitorum : nempe ego libenter venirem ad Deum è vita me vocantem ; sed obstant peccata mea, & magnopere vellem jam ante per penitentiam ista diluere : si enim dereliquisti te (ut debebas) quid sollicitus es quomodo accipiaris.

¹³ An protinus in aliud corpus me refundet ?] Pythagora opinio inter Philosophica longe verisimillima

ma

det? ¹⁴ *An me exutum corpore retinebit apud se?* ¹⁵ *An accipiet me, ut ego malus sum?*

¹⁶ *An ignoscet mihi, ut ipse bonus est?* ¹⁷ *An hæc duo ineffabili modo conjunget* (multa enim,

ma, nos scil. cum morimur, in aliud corpus transfundi; sed opinio tantum atque suspicio; nulla scientia, cum altum hic sit rationis silentium; Et sola Dei revelatio in verbo scripto, quo nobis hic aliquid dicat; quia vero opinio est, hinc etiam Philosopho indigna: nam *putare* (seu opinari, opiniones concipere & fovere) *non est Sapientis* (non est sopheri seu Philosophi ut habet tritum sermone proverbium. Opiniones ergo tales, suspensiones, somnia (etiamsi forte vera essent, quia tamen nos de veritate illà certi esse non possumus) abjicienda sunt Philosopho, & vulgo, quod his maxime delectatur & prurit, relinquenda.

¹⁴ *An me exutum corpore retinebit apud se?*] Ut Christiani fere: nam saltem ad tempus aliquod exuti corpore remanebimus apud Deum, donec illud, resurgendo rursus assumamus; sic habent sacra nostra.

¹⁵ *An accipiet me, ut ego malus sum?*] Abjectorum & miellorum istorum homunciorum insani taxatur, quia sua tantum scelera intuentes, & nullam Divinæ miserationis ducentes rationem, desperabundè nonnunquam se ipsos perimunt, ad scelera ultimum gravissimumque scelus addentes.

¹⁶ *An ignoscet mihi ut ipse bonus est?*] Stolidorum istorum, qui omnia ad Dei Bonitatem & misericordiam referentes, Dei Justitiam ejurant, notatur temeritas.

¹⁷ *An hæc duo ineffabili modo conjunget?*] Christianorum sententia, nam in Christo accipiet nos ut mali sumus, dum ipsi peccata nostra imponit (hic enim agnus est, qui tollit peccata mundi) & ignoscit nobis ut ipse bonus est, dum lytrum jam perfolutum non reposcit à nobis amplius.

nim, ¹⁸ quod inspiciendo me didici, sunt
 ejus in me reconditæ & ineffabilis sapientiæ
 monumenta) & pietati simul ac justitiæ suæ
 satisfaciet? Divinare aliquid possum, si cu-
 riosè quæram; sed tamen quærere tantisper
 differo, nescire affecto: Occupatus sum meis
 Obligationibus, sum in officio, in negotio to-
 tus, necdum vacat mihi ad alia. Quæram
 primùm, quid mihi Herus meus injunxerit;
 tum si quid otii ab officio superet, in illa scru-
 tanda conferam: imò tum demum scrutabor
 ea, cum id Herum meum velle resciero: ha-
 tenus equidem ad Herum meum pertinere il-
 la; cæterum mea nihil interesse videbantur.
 Igitur rigide (& sic de beo) insistendo Obliga-
 tionibus meis (nam nihil meum est præter il-
 las)

K 3

¹⁸ Quod inspiciendo me didici.] Inspiciendo me di-
 didici totam meam humanam conditionem, quoad na-
 tivitatem, vitam & mortem, ineffabile sapientiæ Dei
 monumentum esse: scimus esse; nescimus, imo sci-
 mus nos nescire debere, quomodo sit: hoc proprie
 ineffabile dicimus (ut infra Tract. 2. ubi de Pietate
 dicetur, manifestum evadet) quod esse scimus quo-
 modo sit, nescimus, scimusque hoc tantum scire nos
 non posse. Ducitur ergo inde bonum dubitandi argu-
 mentum: Deus ineffabilis est in me corpore jungen-
 do; quid scio, an non æque ineffabiliter justitiam
 atque misericordiam suam in me puniendo, mihi que
 condonando conjunget? Et certe Christum sacris
 suis testantur ipsum ita conjungere & punire me qui-
 dem in Christo, condonare autem mihi propter Chri-
 stum: imo forte aliquid scire possum, si studiosè
 quæram.

las) nullam mihi, vel cogitatione fingere possum timoris aut sollicitudinis ansam: ¹⁹ quoquo me vertam, omnia jubent me sine cura esse: omnia jubent me bone animo esse.

4. Nunc ad quartam Obligationem properemus. Ante tamen subsiste paululum, Philarethe: sine tibi scrupulum aliquem eximam: stimularet te fortè post hac & pungeret; Propositum autem mihi est, omni studio cavere & providere, ne quid te in hac regia ad Virtutem via temoretur. Secundam Obligationem (meministi enim) in eo fundavi totam, quod exire hinc pro arbitrio nostro non possumus, non mori nos cum volumus, nihil nos hac in re valere: adeoque nihil valentibus, nihil etiam attentandum; quodcumque hic negotii est, Deo committendum esse, qui solus potens, solus vitæ necis

¹⁹ *Quoquo me vertam, omnia jubent me sine cura esse.*] Nam quoquo me vertam, extra meas Obligationes non eo; quamdiu autem in Obligationibus versor, nullus sollicitudini relictus est locus: nihil enim aliud obvenire mihi potest intra Obligationis mea stanti, quam quod loco unius Obligationis qua intercidit, nascatur mihi alia. Hic vero quid mali est? Una Obligatio non est melior pejorve alterâ ei qui tantum Obligationem quaerit; tales autem omnes esse debemus, si boni esse volumus.

necisque dominus est. 2° At verò ad edendum, ad bibendum, aliaque, quæ tertiæ Obligationis sunt, officia exequendum, nihilo plus valemus: Motus enim hîc adhibendus, in quo nihil nobis est juris: nulli eum imprimere corpori, in nullo corpore suppressere eum possumus: quod & secunda Obligatio supponit, & nostrum inspectio nos abundè docuit. Quin igitur, Philarethe, hanc tertiã Obligationem rescindimus? Ad edendum, ad bibendum

K 4 nihil

2° At vero ad edendum.] Objectio quæ hic movetur, in eo sita est, quod fundamentum Ethices hoc posuerimus: *Ubi nihil vales, nihil velis*. In quo duas præcedentes Obligationes satis validè firmavimus: Sed hæc tertiã Obligatio non videtur satis tuto in illo fundamento recumbere: fundamentum enim illud tantum facit ad negativè se habendum (quod ad duas præcedentes Obligationes satis esse videbatur: illæ enim præceptis negativis continentur, scil. *veni cum Deus vocat*, id est, dissolutionem naturæ non agrè feras, non reluctare, ratio bona, quia hic nihil vales: item secunda Obligatio: *mane donec evoceris*, id est, noli aliquid attentare circa dissolutionem naturæ, seu conditionis tuæ humanæ, ratio bona, quia nihil hic vales) jam vero hæc tertiã Obligatio penitus positiva est, scil. *Ede, Bibe, &c.* cui satisfacere mere negativè nos habendo non possumus: non enim si finas omnia ut sunt, edes atque bibes: sicut tamen omnia sinendo abibis hinc, aut manebis nisi enim velimus edere atque bibere, non succedit corporis nostri refectio; hic igitur injungitur nobis aliquid plus, quod merâ nostrâ permissione expediri non potest. R. Verum est,

nihil valemus? ² Nihil interponamus nos
 Manus non excurrat in cibum, onerata
 jam prædâ suâ non revocemus ad os, non
 dentes interjectis frustis inter se committimus,
 quæ dentes subigere, lingua non
 man-

est, requiritur hic à nobis servitus Dei, assensus, approbatio, imo cooperatio, cum enim Ratione ducti pervenerimus ad secundam Obligationem, videamus que ei parere nos non posse, nisi aliquid contribuamus de nostro (non enim hic manebimus, nisi edemus, & non edemus, nisi velimus edere) intelligimus illud contribuendum à nobis esse; quod quidem de se nullam vim proportionemque habet ad nos habet detinendum; sed tantum eo instituto arbitraturque ejus, qui serviri hoc pacto sibi à nobis vult: nec enim si voluerimus edere, ex naturâ rei sequetur aut ipse ille motus, in quo edendi consistit actio: nec si is etiam secutus fuerit, necesse est ut sequatur nostra hic permansio. Vult igitur Deus nos hoc velle (edere & bibere) vultque cum hoc voluerimus, motum illum suppeditare, qui manducatio vocatur, & ex hac refectionem, & denique etiam ex hac permansione nostra hic deducit atque procurat. Hic igitur summum est Ethices fundamentum: *Deum sequi, Deum servi*, eò enim tandem veniendum est ut vidimus nec mere negativè nos habendo expediri morale illud negotium totum potest. Dei autem servos essentialiter nos esse demonstrabimus infra, ubi de ad miraculo humilitatis.

² *Nihil interponamus nos.* Videtur enim hic moralitare axioma nostrum, *ubi nihil valet, ibi nihil velle.* Sed respondemus, Deum aliquando velle, ut ibi voluntas nostra aliquid valeat, ubi de se nihil valere poterat; tunc vero etiam velle debemus: V. G. in hoc
 cala

mandet gulæ. Equidem accepimus quosdam patrum memoriâ hoc insanix genere correptos fuisse : qui in arbores & tecta scanderent , ibidemque perdidit & pernoctes , negarent fas esse sibi , de corporis refectione laborare : testati, se id negotium Deo integrum relinquere : pasceret ille si vellet ; sin minus, è vivis eriperet : ²² Stolidi ! miselli ! Ne longius abeam : tenetur scrupulus : excutiendus est eja ! sed , ut video , subtiliter. Deus injiciendo nobis secundam Obligationem , qua jubet hîc

K 5 mane-

casu voluntas nostra de se nihil valet ad edendum , ex instituto Divino valet (non constituit enim pascere nos Deus , nisi edere voluerimus : ita igitur volendum est) sicut aurum de se nihil valet ad emendum necessario ; igitur quantum est de se , abjiciendum est , velut res inutilis & molesta , accessit hominum auctoritas & institutum , quo pretium auro datum est , jam itaque non est abjiciendum , & jam valet ad emendum panem. Idem habet locum in voluntate nostrâ , quantum de se , abjicienda est , nihil valet ad edendum ; quantum est ex auctoritate Dei pondus ei & valorem dantis , valet & ad edendum adhibenda est.

²² Stolidi !] Populariter hoc dicitur , sunt enim ad sensum , ad captum populi hi homines admodum stolidi : populus enim censet comedendum esse , quomodocunque , acti tantum dulcedine vitæ , famis atque sitis molestiâ & similibus suis passionibus : Et admodum ridiculum existimant hisce suis cogitationibus velle contravenire ; iidem vero , qui hic stolidi dicuntur

manere, ²³ simul etiam iussit nos assentiri, acquiescere, approbare, & conferre quantum ex parte nostra possemus ad manendum: Ac proinde iussit nos velle (quid enim nos aliud conferre possumus?) eos motus, quos ad pascendum reficiendumque corpus necessarios esse voluit: Id ita esse, ²⁴ experimento discimus: videmus enim motus illos non suppetere, nisi eos efficaciter velimus; iis vero non suppetentibus, migrare nos è corpore & non manere, ut tenebamur. Ratio igitur illa, quæ secundam Obligationem fundavit, non potest evertere tertiam, quam secunda secum necessario trahit: & sciendum utique hanc tertiam Obligationem,

ceu dicuntur, paulo post subtiles occultè dicuntur: sequitur enim mox subtiliter ejiciendum esse scrupulum: sunt igitur hi populariter stupidi; Philosophice verò, errant hi quidem, sed ante errant: estque error non ad defectum pertinens (ut populus æstimabat) sed ad excessum, proveniens nempe ex nimis acri adhesionem ad illud Ethicum: *Ubi nihil valet, ibi nihil valet.*

²³ *Simul etiam iussit nos assentiri.*] Hic aliquid importatur plus, quam ex Ethico illo *ubi nihil valet* &c. deduci possit: non enim mere negative in omnibus nos habere debemus; sed positive assentiri, ut ante annotavimus, nobis incumbit, & ex parte nostrâ cooperari ex modo, quo ibi dictum est.

²⁴ *Experimento discimus.*] Imo & conscientia: conscii enim nobis sumus, non suppedituros motus ad edendum necessarios, nisi eos efficaciter voluerimus; iis vero non suppetentibus &c. ut in Textu.

ceu superiorem contignationem, inædificatam esse secundæ, ceu inferiori contignationi; non autem proximè in hujus ædificii fundamentum quadrare: cui, si eam inædificare proximè volueris, fateor, corruet. Hoc breve dicam, Philarete: Ubi nos nihil posse videmus, nihil etiam debemus attentare: debemus (ut Scholæ loquuntur) habere nos *merè negative*; Nisi cum fortè Deus assentiri nos & coöperari vult; Hoc autem velle eum in refectione nostri corporis, docet nos, ut dictum est, experientia.

Argumentum.

§. 6. De Tertia Obligatione.

Tertia Obligatio de reficiendo corpore est: oritur ex secundâ: nam si non reficis, deficit; vetat autem hoc secunda. Hæc N. 1.

Excursus ad Obligationem generandi institutus propter analogiam cum tertiâ Obligatione. Hæc N. 2.

Sollicitudo præscripta ab executione hujus Obligationis: sollicitudo enim nullum habet locum in eo, qui tantum officium & Obligationes suas quærit: si enim

vacari Obligationi non potest, intercidit hoc ipso illa Obligatio, & eâ intercidente exsurgit alia, una autem atque alia Obligatio perinde gratæ sunt ei, qui tantum Obligationem quærit. Hæc N. 3.

Difficultas mota contra tertiam Obligationem ex illo Ethico, *ubi nihil valet &c.* Videmur enim etiam in corporis refectio-
ne nihil valere. Responsum non satis esse in isto Ethico, *ubi nihil valet &c. Deo in-
super assentiendum & cooperandum*, ubi id ipse iussit. Hæc N. 4.

§. 7. Quarta Obligatio.

Quarta Obligatio proximè fundatur in Tertia : Hæc jubet me artem aliquam addiscere, vitæ conditionem & institutum aliquod amplecti, ac postquam amplexus sum, instituto illi ac muneri diligenter vacare : & , nec id oblatâ quavis mutandi
ansâ

¶ *Nec id nec tamen.* J Duo hæc contra-
tia maxime cavenda sunt, scilicet ut nec abiciamus teme-
rè institutum vitæ semel susceptum, nec etiam ni-
mis pertinaciter ei adhareamus; solent enim esse in-
opes & omnium rerum egeni, qui regulam hanc non
bene servant, præsertim illi, qui contra superiorem
partem peccant, seu qui institutum vitæ facile mu-
tant: quos & tristitia ingens, quæ ex insolentia re-
rum nasci solet, consequitur. Hinc sæpe fit, ut ho-
mines